

DRUŠTVENE VESTI

Več srčne vzgoje.

Opomin kmečkega fanta.

Dopis kmeta iz slovenjgraške okolice v zadnji številki »Slov. gospodarja« o razmerah med našo mladino me je napotil, da tudi sam o tej stvari spregovorim nekaj besed. Kar pišem, sem sam videl in slišal, saj sem sam kmečki fant, ki živim med podeželsko mladino. Besede moža-kmeta v navedenem dopisu niso črnogledne ne pretirane. Mož ne obsoja vse mladine, marveč poudarja, da je veliko takih med njimi, ki so dobri in značajni. Kar je pa slabega, napram temu molčati, bi bila slaba politika: tako piše oni razumni kmet.

Res, politika molčanja ni vedno dobra politika. Če se zamolčujejo razmere, ki se sedaj našalost razvijajo med mladino, je to velika škoda za mladino in domovino. Vemo tudi, radi česa je med mladino opažati vedno večje pomanjkanje srčne vzgoje in kulture.

Sporočam slučaj, ki sem ga sam nedavno doživel in ki spričuje, kako se ponekod to pomanjkanje srčne vzgoje stopnjuje do nespoštovanja napram Bogu in službi božji. Videl sem, kako v nekem kraju postajajo fantje v cerkvi pod korom. Kaj počenjajo? Mar imajo molitvenik v roki ali pa rožni venec? So oba doma pozabili. Nemoteno se razgovarjajo o vsakdanjih rečeh: o gospodarstvu, zabavi, celo o raznih znanjih... Če pride kakšno dekle mimo, ji ta ali drugi podstavi nogo. Če ji spodrsne, vsi bušijo v smeh. Ali je takšno vedenje v cerkvi dostojno vernega kristjana?!

Navedel sem slučaj, kojemu sem sam bil priča in ki žal ni poedin in izjemen, marveč se večkrat dogaja. Spričuje pa ta. slučaj, kako od dneva do dneva peša in pada izobrazba in vzgoja med našo mladino. Spričo tega je upravičen moj opomin: fantje - tovariši, zgahnimo se! Ako nam drugi ne dajo vzgoje, kakor je treba, pa se sami vzgojujmo in izobrazujmo. Samovzgoja in samoizobrazba! Bodimo pošteni slovenski, katoliški fantje: to je naše geslo!

*

Ojstrica nad Dravogradom. Svočas ukinjeno Prosvetno društvo se je zopet upostavilo. Novi odbor: predsednik Rudolf Kociper; tajnik Tit Mori, posestniški sin, Ojstrica; knjižničar Ivo Srebnik, organist in posestnik, Ojstrica; bla-

gajničar Anton Pečnik, po domače Jaž, posestnik, Gorica.

St. Janž pri Velenju. Zadnji čas je naša lepa Slomšekova dvorana razveseljivo oživila in je bilo življenje v njej zelo živahno. Prvo adventno nedeljo dne 3. decembra, je predaval dr. R. Vidmar, banovinski zdravnik v Velenju, mladim ženam in materam o porodništvu. Na praznik Brezmadežne dne 8. decembra je bila akademija dekliške Marijine družbe z deklamacijami, govorom in igro: »Marijin otrok sem.« Dne 10. decembra je bil občni zbor podružnice SVD, ki je z malimi spremembami potrdil stari odbor, ki je na svoji prvi seji dne 24. decembra začrtal svoje društveno delo v bodoče. Dne 26. decembra, na Štefanovo, se je ponovila igra »Revček Andrejček«, po svetli maši pa se je sestel karitativni odsek farne katoliške akcije, ki je sklenil prirediti na no-

Eksplozija v čehoslovaškem premogovniku pri Duchovu. Nesreča je zahtevala 142 smrtnih žrtev. Doslej so potegnili iz rovov 13 mrtvih, drugi so še vsi po jamah.

Zanimivo človeško pleme

Zanimivo človeško pleme Južne Amerike so takozvani Guato, sok iz palme uživajoči ribiški indijanski rod, ki prebiva v pragozdovih v močvarah reke Paragvaj in ob izlivu reke Sao Lourenco. Nosijo dolge ter košate brade in njih jezik se razlikuje od vseh drugih indijanskih narečij, ker ima le enozložne besede. Guato Indijanci so tudi v gospodarskem oziru posebneži. Z njimi priti v stik in se seznaniti, ni bilo lahko Berlinskega učenjaku prof. M. Smidju je uspelo, da si je pridobil žene in deca tega plemena z različnimi malenkostmi, ka-

Januš Golec:

2. nadaljevanje.

KRUCI

Ljudska povest po zgodovinskih virih.

Avstrijski cesar Ferdinand I. je bil v prvih letih svojega vladanja preveč popustljiv napram Madžarom in jim je spregledal vsa nasilja. Šele po turški zmagi nad krščansko armado pri Osijeku l. 1537. je spregledal, da bo potreboval proti turški premoči tudi štajersko pomoč. Ogrskim drznežem je nategnil le nekoliko preveč ohlapne vajeti, ker so Štajerci resno zapretili na najvišjih mestih, da bodo poslali svoje vojaštvo mesto proti Turkom, na Ogrsko, da bo ustrahovalo po hunske nagajajoče tamošnje plemiče. Deželni glavar Janez Ungnad je sklenil na to pretnjo, da nastopi z vojaško silo proti graščakoma v Gornji in Spodnji Lendavi.

Ze omenjenemu gornjelendavskemu nasilnežu Tomažu je bil sledil med tem Štefan Szechy, temu l. 1537. ogrski namestnik Aleksij Thurzo. Vsled razpaljene razkačenosti so dosegli prepir med Štajerci in madžarskimi tirani višek.

L. 1537. je dala izkopati štajerska deželna vlada pod zaščito pešcev in konjikov Kacijanerjeve armade na ogrski strani grabe. Na ta način je bil tok Mure vsaj nekoliko uravnan. Po odhodu vojaštva je bil Thurzo takoj na delu. Njegovi delavci so zakopali nove grabe in jih zavarovali z visokimi jezi. Pripeljal je še 2000 oboroženih vojakov, ki so napravili onkraj Hrastja nov, velikanski jez. Ta drznost je razbesnela tolikanj potrpežljive Muropoljce. Obrnili so se z odposlanstvom do Kacijanerja in ga prosili nujne pomoči. Zaprošeni je pisal Thurzu grozilno pismo z opozorilom, da bo odpoklical vse Štajerce, ki se bojujejo na Ogrskem proti Turkom, ako ne odstrani sam jeza. Thurzo se ni pokoril. Obrnil se je do cesarja Ferdinanda. Cesar je ukazal, naj se preloži razprava o sporni zadevi rači skupnega nastopa Avstrije in Ogrske proti Turkom v Slavoniji za dva meseca. Toda mirnemu sporazumu odmerjena obravnava ni dovedla do poravnave. Štajerski deželni stanovi so sklenili radi madžarske neodjenljivosti, da se bodo zoperstavili z oboroženo silo vsaki taki uravnavi Mure, ki bi bila na škodo in pogibelj Muropolja.

Ze februarja 1538 je pustil Thurzo obnoviti od

vega leta dan božičnico za farne uboge in porazdeliti med nje v posameznih vaseh župnije od tretjerednikov in Marijinih družbenk nabrane milodare v denarju, živilih in obleki. Na Silvestrovo nedeljo dne 31. decembra je vprizorila gasilska četa pred polno dvorano šaloigro »Davek na samce«. Na Novo leto dopoldne dne 1. januarja, je bil prvi sestanek SVD s predavanjem g. šolskega upravitelja, popoldne pa božičnica za farne uboge. Pred jaslicami in okrašenim božičnim drvescem je bila deklamacija ter govor g. župnika. Zapeli smo ljubko uspavanko ubogemu, a vendar neskončno bogatemu betlehemskemu Detetu »Sveta noč, blažena noč«. Nato so se razdelila nabrana darila: 360 Din, 113 kg moke, 160 kg krompirja, 15 kg žita, nekaj fižola, koruz, ovsu in zabele ter 1 voz drv. Vrhutega še: 10 jopic, 3 nederci, 2 krili, 1 plet, 2 celi obleki, 5 robcev za na glavo in 1 pelerino. Za eno ubogo se je nabavila pečica z dimniškimi cevmi. Velikodušnim darovalcem Bog povrni, ubogi pa naj zahvalijo božje Dete, da je naklonilo tako dobra srca. — Ker je našemu Slovenskemu katoliškemu izobraževalnemu društvu zopet dovoljeno poslovanje, se je stari odbor po dolgem odmoru dne 7. t. m. sestel in na svoji seji sklenil, da boji občni zbor društva dne 21. t. m., popoldne po večernicah. Upajmo, da bo društveno življenje tudi v novem letu živahno plulo po vseh žilah našega farnega občestva in bo kapital, naložen v naši Slomšekovi dvorani, dajal visoke duševne dividende in obrestni naši ljubljeni mladini.

Bolniški stroški.

Bolniških stroškov za zdravljenje v javnih bolnicah ne plačajo tudi revnejši posestniki in obrtniki po členu 68 finančnega zakona za leto 1933-34. Tozadevni izvleček se glasi:

Pri obračunanju in izterjavi bolniških stroškov v javnih bolnicah se morejo smatrati za siromašne osebe, ki so oproščene plačila bolničnih stroškov, te-le osebe:

1. Za zdravljenje v bolnicah za duševne bolezni davčni obvezanci z letnim neposrednim davkom do všteti 400 Din.

2. V ostalih javnih bolnicah in to:

a) davčni obvezanci z letnim neposrednim davkom, izvzemši davek na hišo, v kateri stanujejo in od katere nimajo nobenega dohodka, do všteti 200 Din;

b) vdova z več kot tremi maloletnimi otroki in starešine zadrug z več kot tremi maloletnimi domačini z letnim neposrednim davkom do všteti 400 Din.

S to ugodnostjo se ne morejo koristiti tisti, ki plačujejo neposrednega davka do 200 Din, odnosno do 400 Din na leto in imajo kakšno drugo imovino ali dohodek, na kar se jim osebno predpisuje davek, kakor n. pr. vrednostne papirje, denar, naložen plodonosno pri denarnih zavodih, v kakšno trgovino ali podjetje, komanditno vložen denar, delniško glav-

nico, koncesijo o oprostitvi plačevanja davka in podobno.

Plačevanja bolničnih stroškov so oproščene ne glede na davke tudi vse osebe, za katere se ugotovi, da bi plačilo bolničnih stroškov ogrožalo njihov ali njihove rodbine gospodarski obstanek.

Torej po tem členu zgoraj navedeni niso obvezni plačati računov za svojo zdravljenje v javnih bolnicah. V slučaju pa, da je kateri, ki ne plača več ko 200 Din, oziroma 400 Din, neposrednega davka — brez zgradarine — in nima drugih dohodkov ali imovine, ki jih navaja prej navedeni člen finančnega zakona, dobil tak račun, ga lahko mirno vrne dotični upravi bolnice ter se pri tem sklicuje na člen 68 finančnega zakona za leto 1933-34.

Ojstrica nad Dravogradom. Naš novoizvoljeni krajevni šolski odbor se je pri svoji prvi seji takole konstituiral: predsednik Franc Korat, po domače Lebart, posestnik, Ojstrica; poslovodja g. upravitelj šole Mirko Sadar; blagajnik g. Martin Zechner, gozdar, Gorice; člani: župnik Rudolf Kociper, posestnik iz Velke J. Kuster in posestnik iz Goric Janez Očko, po domače Kraker.

Ojstrica nad Dravogradom. Na Štefanovo je bil o priliki pontifikalne sv. maše g. prošta Volbenka Serajnik v Dravogradu umeščen kot župnik na našo župnijo č. g. Rudolf Kociper, ki že osem let med nami deluje kot dušni pastir naše in perniške župnije. Na Novo leto smo ga potem spremili v procesiji v cerkev in prosili sv. Duha pomoči in milosti, da bi vsi, g. župnik in farani, iz tega novega razmerja podane medsebojne obveznosti zamogli zvesto spolnjevati, dokler bo le to hotela neskončno modra božja Previdnost!

Marenberg. »Nič novega pod solncem« pravi zelo star pregovor, nam pa je novo leto prineslo res neko posebno novost. Tovorni avto je že enkrat pripeljal in bo odslej vsak mesec enkrat iz Maribora vsem tistim uradniškim družinam, ki so pristopile k »Društveni na-

bavljalni zadrugi« za uradnike. Pravijo, da vseeno bolj poceni pride in sicer vse razven drv, ki so tam dražja, četudi avto pripelje iz Maribora. Povrh pa še vse ude tiste zadruga čaka ob novem letu 4-5odstotna provizija. — G. Oto Preglan, ki je imel v najemu restavracijo Lukas, se je odselil na svoj dom, restavracijo pa je prevzela lastnica sama. — Tuk. jetničar in sodnijski sluga g. Arh je vzel v najem posestvo g. Soreca, carinskega uradnika v Dravogradu. — Poročila sta se letos še dva para: čevljar Ivan Müller s sobarico Lucijo Holcman, in najemnik Leopold Plevnik s Terezijo Ratiznojnuk. Za temi prihajajo še drugi pari.

Sv. Primož na Pohorju. Kaj pa planinci? Gospodarska stiska, deloma tudi že beda, nas tlačita. Zraven pa še precej huda zima, ki je veliko prehitro prišla, da se nismo mogli zadosti preskrbeti ne z drvami, ne s steljo. Saj so naši najvišji planinci že od Vseh Svetih stalno pod snegom. Prej pa deževje. — Na Štefanovo so imeli naši šolarji, katerih je blizu 70, dobro uspelo božičnico z malo igro in veliko deklamacijami. Večinoma so se dečki in deklice dobro postavili, v veliko veselje navzočih staršev in drugih gostov. Nato je sledilo obdarovanje, h kateremu so prispevali nekaj CM družba, nekaj banska uprava, nekaj nekateri dobrotniki, večjidel iz Maribora. G. šolski upravitelj Pišec je z veliko skrbjo in s trudom vse zbiral in pripravil. Bili so

svojih tlačanov stari, vsled povodnji poškodovani jez onkraj Veržeja tako, da se je obrnila Mura naravnost proti omenjenemu naselju. Radi svojevoljne uravnave v Radgono sklicane razprave 31. marca in 28. oktobra so ostale brez vsacega uspeha.

Deželni stanovi so sklenili januarja 1593, da bodo odstranili pod vodstvom deželnega glavarja Veržeje ogrožajoče jeze in bodo napeljali Muro v staro strugo, kakor hitro ne bo reka več zamrzjena. Temu uresničenemu ukrepu so se postavili po robu Madžari. Pošteno so pretepli več štajerskih delavcev, a jez je le zginit. Pri tej priliki so pograbil Muropoljci in vrgli v Muro nekega madžarskega davkarja, ki je hujskal svoje ljudi na pretep in nasilen obračun.

Thurzo le ni odnehal. Zbral je precej vojaštva in civilistov, ki so hoteli zgraditi nove jeze. Tokrat so bili Štajerci odločni, da zabranijo madžarsko kljubovalnost z orožjem. Deželna vlada je poslala na Mursko polje konjike, topništvo in pehoto. Prišlo bi bilo do redne bitke, da ni posegel vmes cesar Ferdinand. Prepovedal je oborožen spopad Štajercem in Madžarom. Kiseški junak Nikolaj Jurešič je prejel povelje, da odleti s svojim vojaštvom na sporno ozem-

lje in poskrbi za red in mir. Dokler je taboril Jurešič v Veržeju, je vladal na obeh straneh mir.

V poznejših letih so se ponavljali slični prepiri pogostokrat in se zaključevali začasno s krvavimi praskami.

Eni so napadali druge ter rivali Muro zdaj sem zdaj tja. Vlada je vedno omahovala, je pač ostalo vse pri starem. V neštevilne struge ter vijuge do naših dni razkopana Mura kliče v spomin tudi današnjemu rodu, kakí sosedi so že bili Muropoljcem Madžari, predno so se čisto pobratili s Turki in so pričeli vpadi ogrskih Krucev na Štajersko.

Iz baškar iz zgodovine zajetega je razvidno, da so bili tudi muropoljski tlačani kljub pritisku grajske pete in udarcev pesti proti tako vabljivemu pokretu, kakor je bil kručevski. Obmejni Muropoljci so znali, da bo ropal ogrski tolovaj najprej brezskrbno doma. Ko bo oplenjena domovina, bo prišlo na vrsto Mursko polje.

Glede zavarovanja napram Krucem se je prvi zganil Veržej. Dolgoletni budnosti, hrabrosti in malodane nepretgnosti pripravljeno Veržejev gre za sluga, da so bili vpadi Krucev koj v začetku oslab-

tere je razdelil med nje. Na ta način se je spoprijateljil tudi še z moškim spolom. Indijanci so mu zaupali celo skrivnostno pridelave domačega palmovega žganja, za kojega pridobivanje poseda vsaka družina poseben del palmovega nasada. Omamljivo pijačo daje temu plemenu akuri - palma, kateri zgoraj izpraskajo luknjo in v to se nabira sok. Sok je mlečno bel, ima dober okus in ga izsesajo iz luknje na palmi s pomočjo cevke. Zjutraj vpliva pijača še bolj mamljivo nego zvečer, in to radi tega, ker se vrši v noči močnejše alkoholno vretje. Vsak dan izpijejo celo zalogo. Ako ostane nekaj